

последнему (ключевому) компоненту. В большинстве случаев можно обойтись без опоры на контекст при интерпретации многокомпонентного композита. Лишь у трёх композит из 200 проанализированных могут возникнуть трудности при их толковании вне контекста (*Bürokratendeutsch – бюрократический язык, Schmalspurpolitiker – политик, получивший известность благодаря сомнительным достижениям, Brexit-Verhandlungssommer, так было названо лето 2020, когда планировалось обсудить условия выхода Великобритании из ЕС*). *Schmalspurpolitiker* - идиоматичный авторский композит, состоящий из 3 компонентов. Его авторство приписывается Йошке Фишеру. В этой единице отражается критическое отношение к непрофессиональной деятельности политических фигур. В данном примере расшифровка переносного значения первых двух компонентов (*Schmalspur* - узкая колея) способствует выявлению смысла.

Морфологическое сочетание компонентов композит немецкого языка оформляется в одну лексическую единицу в отличие от английского языка, где сложный концепт может быть представлен в виде синтагмы (*an open-and-shut suicide*). В английском языке некоторые сложные слова приближаются по структуре к словосочетаниям и состоят из комбинации целых слов. Дефисное написание сложных слов широко представлено в обоих языках.

Активность словосложения в прессе свидетельствует о тенденции к аналитизму, речевой компрессии. Двухкомпонентные и трехкомпонентные сложные существительные в прессе обоих языков дают возможность синтезировать в одной цельнооформленной единице объемные смыслы. В одном композите представлен пучок понятий и концептов, и заменить его может только развернутая фраза или даже целое предложение.

Список литературы:

1. Аракин В.Д. Сравнительная типология английского и русского языков. М.: ФИЗМАТЛИТ; 2005. [Arakin VD Sravnitel'naya tipologiya angliyskogo i russkogo yazykov. Moscow: FIZMATLIT, 2005. (In Russ).]

2. Столярова И.А. Лингвокреативные механизмы словосложения (на материале номинат. комплексов в романе Джеймса Джойса «Улисс»). Оренбург, 2003. [Stolyarova IA Lingvokreativnyye mekhanizmy slovoslozheniya (na materiale nominat. kompleksov v romane Dzheymisa Dzhoysa «Uliiss»). Orenburg, 2003. (In Russ).]

3. Ефремова Е.М. Структурно-семантические и функциональные особенности многокомпонентных композитов в современном английском языке : автореферат дисс. кандидата филологических наук. М.: 2012. [Yefremova YeM Strukturno-semanticheskiye i funktsional'nyye osobennosti mnogokomponentnykh kompozitov v sovremennom angliyskom yazyke : avtoreferat diss. kandidata filologicheskikh nauk. Moscow, 2012. (In Russ).]

4. Wiseman E. Emilia Clarke: I didn't want people to think of as sick // The Guardian. 1.December 2019. URL:

<https://www.theguardian.com/global/2019/dec/01/emilia-clarke-i-didnt-want-people-to-think-of-me-as-sick->

5. Römer Ch., Matzke B. Lexikologie des Deutschen: eine Einführung. Tübingen: Narr Studienbücher; 2004. [Römer Ch., Matzke B. Lexicology of German: an introduction. Tübingen: fool study books; 2004. (In Germ)]

6. Ochs M. Grundbegriffe und Grundzüge der Wortbildung. München: GRIN Verlag; 2000. [Ochs M Basic concepts and main features of word formation. Munich: GRIN Publishing company; 2000. (In Germ)]

Сведения об авторах:

1. Олейник Ольга Викторовна (Olejnik Olga Victorovna); г. Орск, Оренбургская область, Орский гуманитарно-технологический институт (филиал) ОГУ, факультет педагогического образования, кафедра иностранных языков; канд. филол. наук, доцент; дом. адрес: г. Орск, ул. Краматорская, д.66 (Orsk, Orenburg Region, ul. Kramatorskaya, 66); тел. 89058452603

2. Уткина Ольга Леонидовна (Utkina Olga Leonidovna); г. Орск, Оренбургская область, Орский гуманитарно-технологический институт (филиал) ОГУ, факультет педагогического образования, кафедра иностранных языков; канд. филол. наук, доцент, доцент; дом. адрес: г. Орск, ул. Комарова, д.14, кв. 24 (Orsk, Orenburg Region, ul. Komarova, 14 - 24); тел. 89096189944

Smaglii V.M.

*Candidate of philological sciences,
associate professor,*

*head of the philology department
at the Odessa National Maritime University*

CLOSE PERIPHERY OF THE LANGUAGE CONCEPT

Смаглій Валерія Михайлівна

*кандидат філологічних наук, доцент
завідувач кафедри «Філологія»*

Одеського національного морського університету

БЛИЖНЯ ПЕРИФЕРІЯ КОНЦЕПТУ LANGUAGE

Summary. We turn to the analytical description of the peripheral zone of the LANGUAGE subconcept, which goes together with the other two subconcepts form a complex concept WORD / LANGUAGE / SPEECH, which is the final object of study in this paper. In the previous section, we considered the nuclear zone of the nominative field of the LANGUAGE subconcept, which was formed as a conglomeration of four dictionary articles of language, extracted from specialized lexicographic sources in theoretical linguistics. Each of the articles contained a greater or lesser number of references, one of which was external and considered in the relevant part of the paragraph, the other references were internal. This means that through a system of graphic separations, certain words / phrases functioned as a guide to other definitive articles of the same source. The total number of such "directions", more precisely, internal links is 65 units. The relevant articles to which the user is directed form the periphery of the nominative field of the LANGUAGE subconcept, which is divided into the close and far peripheries of the field.

Анотація. Переходимо до аналітичного опису **периферійної зони** субконцепту LANGUAGE, що разом із двома іншими субкоцептами утворюють комплексний концепт WORD/LANGUAGE/SPEECH, який є кінцевим об'єктом дослідження в даній роботі. В попередньому параграфі було розглянуто **ядерну зону** номінативного поля субконцепту LANGUAGE, яка утворилась як конгломерат чотирьох словникових статей *language*, вилучених із спеціалізованих лексикографічних джерел з теоретичної лінгвістики. Кожна із статей містила більшу чи меншу кількість посилань, одне із яких було зовнішнім і розглянуто у відповідній частині параграфу, решта посилань були внутрішніми. Це означає, що через систему графічних виокремлень певні слова/словосполучення функціонували як дороговказ до інших дефініційних статей цього ж джерела. Загальна кількість таких «дороговказів», точніше кажучи, *внутрішніх посилань* складає 65 одиниць. Відповідні статті, до яких спрямовано користувача, утворюють **периферію** номінативного поля субконцепту LANGUAGE, яка розподіляється на **ближню** і **дальню периферію** поля.

Key words: concept, peripheral zone, nucleus, definition, lexeme.

Ключові слова: концепт, периферійна зона, ядро, дефініція, лексема.

Постановка проблеми. Зону **ближньої периферії** утворюють статті, до яких є *спільні посилання*, тобто в різних ядерних статтях *language* виділені ідентичні слова/словосполучення, що пропонують уточнити і розширити теоретичну базу відповідного терміну. В цю зону аналізованого субконцепту входять 11 статей. Із них 5 статей включені згідно *спільних внутрішніх посилань*, які зареєстровані в усіх ядерних статтях, за виключенням однієї із ODLT джерела, яка взагалі не містить внутрішніх посилань, про що йшлося вище. Саме ці словникові дописи, на думку їхніх авторів, є суттєво важливими для адекватного сприйняття наукового терміну *language*. Вони стосуються термінів *langue, parole, performance, competence, dialect*.

Мета статті. Проаналізувати реалізацію концепту LANGUAGE у зоні ближньої периферії в рамках комплексного досліджуваного концепту.

Викладання основного матеріалу. Перші чотири із цих термінів тлумачаться у тісному взаємозв'язку один із одним. Перш за все це стосується термінологічної пари *langue VS parole*. Словник Routledge навіть поєднує їх в єдиній дефінітивній статті, розмірковуючи про особливості значення кожного із термінів, а також про різницю між ними. Усі статті розпочинаються згадкою Фердинанда де Соссюра як автора цієї діади. Routledge пише: *langue VS parole* [a term introduced in de Saussure's *Cours de linguistique générale* to distinguish...], словник ELL, відкриваючи статтю *langue*, відсилає до іншої словникової вокабули, в якій описуються особливості Соссюрівської теорії [originally in Saussurean linguistics: See *Saussurean Tradition in Twentieth-Century Linguistics*], а Д.Кристал перед тим, як розпочати статтю *langue* із посиланням на Ф. де Соссюра, пропонує інформацію про особливості фонетичної форми цього

франкомовного терміну [lãg] [a French term introduced into linguistics by Ferdinand de Saussure (see *Saussurean*)]. Всі три статті, окрім спільної для них відсилки до теорії Ф. де Соссюра, також указують на те, що термін *langue* був запроваджений для *окремої назви одного* із значень парасолькового терміну *language*, а саме для назви *мови* як системи, відрізняючи це значення від іншого/інших – (*) *мова* як реалізація цієї системи і (*) *мова* як мовна здатність: *langue* [to distinguish one of the senses of the word *language* (the others being *langage* and *parole*)], [(*langue*) is distinguished from *langage* = *language* (sense 1), i.e. linguistic behavior in general or "language" in an abstract sense], [to distinguish between language (Fr. *langue*) as an abstract system of signs and rules, and the spoken word (Fr. *parole*) as the concrete realization of language as it is used]. Лаконічним є визначення терміну *langue*, яке запропоновано в словнику ELL: [the language system (lexical, grammatical, and phonological) of a linguistic community, which underlies (an individual's) performance or parole]. Також чітко і лаконічне визначення терміну *langue* містить словник Crystal: [the language system shared by a community of speakers, and is usually contrasted with "parole"...]. Routledge зазначає, зокрема: *langue* [*langue* is characterized as a static system of symbols with broad (social) value, due to the invariant and functional nature of its elements].

Як бачимо, всі дефініції містять дефінітивну ознаку [system], що експлікує сему *системність*. В усіх дефініціях також експлікується сема *соціальність* через такі дефініційні ознаки, як [linguistic community; a community of speakers; broad (social) value]. Решта семантичних складників значення терміну *langue* варіюють від статті до статті. Це *статичність* мови як системи, *інваріантність* її елементів [a static system of symbols, the invariant nature of its elements], це також

уточнююча характеристика мовної системи як лексичної, граматичної і фонологічної [the language system (lexical, grammatical, and phonological)]. Також кожна дефініція обов'язково згадує парну протиставленість до терміну *parole*. Лексична одиниця *parole* функціонує одночасно як *спільне посилання* першого ступеня (тобто до відповідної статті відсилають *всі ядерні* статті *langue*), а також як *спільне посилання* другого ступеню (це означає, що всі *периферійні* статті *langue* відсилають до статті *parole*). Отже звернімося до цієї статті аналізованої вибірки. Статті *parole* в словниках так само, як і статті *langue* мають аналогічний зачин – згадку про те, що термін був започаткований Ф. де Соссюром: *parole* [a French term introduced into linguistics by Ferdinand de Saussure]; [originally in Saussurean linguistics]; [a term introduced in de Saussure's *Cours de linguistique générale*...]. Всі статті містять чи то внутрішні чи то зовнішні посилання на згадувану теорію Фердинанда де Соссюра. Внутрішнє посилання робить Девід Кристал [see *Saussurean*], відправляючи користувача до окремої статті свого словника, зовнішні посилання пропонують звернутись до інших публікацій: Routledge в переліку теоретичних джерел, дотичних до обговорюваної теми і оформлених після статті у References, надає інформацію про франкомовне видання *Cours de linguistique générale* і його англomовний переклад *Course in general linguistics*, trans. R.Harris. London, 1983. Словник ELL пропонує звернутись до загальнотеоретичного джерела і указує його назву *Tradition in Twentieth-Century Linguistics*.

Що стосується значення терміну *parole*, то дефініції свідчать наступне: ELL [language in use, (written or spoken) language seen as behavior; specific instantiation of langue]; Crystal [concrete utterances produced by individual speakers in actual situations, and is distinguished from *langue*, which is the collective language system of speech community]; Routledge [instances of *parole* are based on the system of langue and vary according to register, age, dialect].

Розкладаючи ці дефініції у пошуках окремих смислових елементів, отримуємо сему *використання* мови [language in use], [concrete utterances produced...], сему *індивідуальність* використання мови [concrete utterances produced by individual speakers], сему *варіативність* мовних *втілень* системи [specific instantiation of langue], [instances of *parole* vary according to register, age, dialect], а також сему *ситуативна зануреність* висловлювання [concrete utterances produced in actual situations]. При цьому всі статті наголошують на включенні дефінованого терміну у опозитивну пару *parole VS langue* [(*parole* is) specific instantiation of langue], [(*parole*) is distinguished from *langue* ...], [instances of *parole* are based on the system of langue]. Крім того, зазначається також пов'язаність термінів *parole* і *performance*: зокрема, Crystal стверджує що ці терміни є аналогами один одного [(*parole*) an analogous term is performance], словник ELL завершує статтю *parole* внутрішнім посиланням [Cf. *performance*], Routledge у статті

langue VS parole розмірковує про суто теоретичну (мовознавчу) умовність розділення цих термінів, наводячи при цьому аналогічну пару термінів, запропоновану Хомським *competence VS performance*, і наголошує на дискусійності цієї позиції: [this autonomy (of *langue VS parole*) in a purely theoretical innerlinguistic view of language, such as that proposed by Chomsky with *competence VS performance*, has met with much criticism and has been heavily revised].

Відмінною рисою цього допису є те, що Routledge надає користувачеві додаткову інформацію про аналогічні терміни, які були запропоновані в межах різних лінгвістичних течій [The type of difference described between *langue* and *parole* has taken many forms: among them, *ergon vs energeia* (W. von Humboldt), *Sprache vs Rede* (H. Paul), *Sprachsystem vs aktualisierte Rede* (G. v. d. Gabelentz), *Sprachgebilde vs Sprechakt* (K. Bühler), *register vs use, type vs token (type-token-relationship)*. (M. A. K. Halliday)]. Словник згадує імена таких науковців, як Гумбольдт, Пауль, Габелентц, Бюлер, Халідей і пропонує *зовнішні посилання* у вигляді References, де надані відповідні бібліографічні дані. Завдяки цьому користувач може ознайомитись із засадничими науковими публікаціями кожного із цих авторів.

В слов'янській лінгвістиці (українськомовній і російськомовній) Соссюрівське протиставлення *langue* and *parole* виражено термінологічними одиницями *мова* (як система) і *мовлення* (як реалізація, конкретне втілення цієї системи). Великий тлумачний словник української мови (ВТСУМ) містить наступне визначення полісеманта *мова*: 1. [Здатність людини говорити, висловлювати свої думки]; 2. [Сукупність загальноприйнятих у межах даного суспільства звукових знаків для явищ і понять, а також загальноприйнятих правил їх комбінування у процесі вираження думок]; 3. [Мовлення, властиве кому-небудь; манера говорити]. Номінативна одиниця *мовлення* дефінується цим джерелом як [спілкування людей між собою за допомогою мови; мовна діяльність]. Із цих статей видно розрізнення трьох різних іпостасей *мови*, які Соссюр позначав трьома різними термінами: 1. *langage* [human biological faculty of speech], 2. *langue* і 3. *parole*. Таким чином парасольковий термін *мова* = *langue* з точки зору лінгвіста є номінацією трьох термінопонять, для яких в українській мові існують лише два вузькоспеціальних терміна *мова* (значення 1 і 2) і *мовлення* (3). Аналога спеціальному терміну *langage* (1) (вроджена мовна здатність людини) не існує, хоча трихотомія усвідомлюється. Варто зауважити водночас, що у фокусі уваги перебувають переважно друга і третя іпостасі феномену *мова*, тобто *система* знаків і *реалізація* цієї системи в конкретному спілкуванні людей. В такому разі говорять про опозицію термінопонять *мова* і *мовлення*.

Наступним терміном, що входить до *ближньої периферії* номінативного поля *langue*, є *performance*, оскільки до нього переадресовують *спільні внутрішні посилання ядерних* статей, а

також посилання другого ступеню від **периферійних статей**. Статті із заголовним терміном *performance* всі починаються із прямого або опосередкованого посилання на теорію *генеративної граматики*, або на її різновид *трансформаційну граматику* Ноа Хомського. Див., зокрема, допис Д. Кристала [a term used in generative grammar to refer to language seen as a set of specific utterances produced by native-speakers], статтю в ELL *performance* [(especially in generative grammar) the actual use of language]. Словник Routledge містить (згідно діючому в цьому виданні стандарту) парну статтю про протиставлені один одному терміни *competence VS performance* і розпочинається стаття згадкою про вчення Н. Хомського [Chomsky's postulated dichotomy between general linguistic ability and individual language use]. Згадувана в цій статті *трансформаційна граMATика* зазначається як актуальне теоретичне підґрунтя для розуміння сутності дихотомічної опозиції *competence VS performance*, перш за все її лівого члена – *компетенції*: [The goal of *transformational grammar* is to formulate a grammar that illustrates as truly as possible the ability of a speaker's competence...]. Термін Хомського *performance* в кожній дефінітивній статті співвідноситься із терміном Соссюра *parole* [analogous to the Saussurean concept of *parole*]. У цілому дихотомія Хомського *competence VS performance* перегукується із Соссюрівським протиставленням *langue VS parole*, але Routledge уточнює, що співпадають лише праві члени цієї пари [the terms "*performance*" (Chomsky) and "*parole*" (de Saussure) can be used almost interchangeably]. Ліві члени мають значні розбіжності. Визначення змісту терміну *performance* ємно відбите у статті ELL [the actual use of language, as shown by the corpus of utterances produced by a native speaker], до цього додається уточнення із словника Routledge [the ability of the speaker to pass judgment on the grammaticality of sentences, on ambiguity, and periphrasis]. Цікавим є ще одне уточнення, згадуване Кристалом, стосовно «надлишкових» з точки зору системи характеристик мовленнєвих висловлювань, породжуваних в реальних ситуаціях спілкування. До таких він включає паузи хезитації, дихальні паузи, незавершені речення – все те, на що не має зважати граMATика мови: [the utterances of *performance* will contain features irrelevant to the abstract rule system, such as hesitations and unfinished structures, arising from various difficulties acting upon the speaker (e.g. lapses of memory), or from biological limitations (pauses introduced through the need to breathe). These features must be discounted in a grammar of the language]. Для подальшого заглиблення у даній аспект значення терміну *performance* джерело пропонує звернутись до окремої статті *psycholinguistics*. Термін *performance* весь час порівнюється із терміном *competence*, зокрема Routledge пише: [*performance* [(which) refers not only to the knowledge about the native language (this is *competence*), but also to the ability of the speaker to pass judgment on the grammaticality of sentences, on ambiguity, and paraphrases].

І ще однією термінологічною парою, із якою порівнюється дихотомія Хомського *competence VS performance*, є Соссюрівським протиставленням *langue VS parole*. При цьому наголошується, що *competence* Хомського і *langue* Соссюра практично ідентичні один одному, а їхні протиставлені члени *performance* і *parole* не є такими: ["*performance*" and "*langue*" are quite different from each other. "*Langue*" is a static system of signs, whereas "*performance*" is understood as a dynamic concept, as a mechanism that will generate language endlessly].

До зони **ближньої периферії** входять 3 статті *competence*, які значно варіюють стосовно свого обсягу і ракурсу розгляду феномену. Найкоротшою є стаття в ELL, в якій дефініція терміну займає 10 слів, водночас стаття містить 4 внутрішні посилання: *performance, communicative competence, langue, I-language*. Це джерело пропонує коротке визначення терміну [a native speaker's internalized knowledge of her or his language]. Звернімо увагу на наступні семи, що включені у це трактування терміну: *знання мови, інтериорізоване знання, знання рідної мови* (в дефініції виокремлені підкресленням). Словник Routledge дефінує термін *competence* через експлікацію двох із вищезазначених сем (*знання мови* і *знання рідної мови*), але додає до них іще семантичний компонент *включеність мовця у однорідну мовну спільноту*: [competence is that knowledge about the native language which is acquired along with the language used by ideal speaker/listener of a homogeneous speech community (i.e. free from dialectal and sociolectal variations)]. До цього трактування поняття *компетенції* словник додає сему *потенційна здатність мовця продукувати і розуміти безмежну кількість висловлень* [the speaker can theoretically produce and understand an infinite number of utterances]. Ця здатність мовця спирається на наявну *безмежну кількість елементів* (звуків і слів), а також синтаксичних *правил*. [due to an infinite inventory of elements (sounds, words) and syntactic rules, the speaker can...].

Crystal розпочинає велику за обсягом статтю (370 слів) *competence* уточненням про те, що це лінгвістичний термін, який варто розглядати в параметрах генеративної граматики [a term used in linguistic theory, and especially in generative grammar] і відрізнити його від Соссюрівського терміну *langue* [there are important differences between the definitions of competence and langue], В термінологічній парадигмі Н. Хомського термін *competence* позначає *знання мовцями своєї мови*, при цьому до поняття *знання мови* входить, згідно джерелу Crystal, *система правил*. Ці знання уможливають продукування і розуміння *безмежної кількості* речень і розпізнавання *граматичних помилок*: [speakers' knowledge of their language, the system of rules which they have mastered so that they are able to produce and understand an indefinite number of sentences, and to recognize grammatical mistakes]. Помітно, що обидва джерела (Routledge і Crystal) акцентують передусім знання *граматичної* системи мови, розпізнавання *граматичних помилок* [syntactic rules; grammatical

mistakes]. Побіжно варто зауважити, що Routledge відносить вміння оцінювати граматичну правильність висловлення не до *мовної компетенції* (як це робить Crystal), а до *користування мовою* [*performance* refers to the ability of the speaker to pass judgment on the grammaticality of sentences].

Не дивно, що словники експлікують дискусійність певних постулатів стосовно дефінованих термінопонять, про що свідчать наступні слова в дефініційних статтях: [linguistic theories based on the notion of competence have been reproached for being too idealistic] (Routledge), [there has been criticism from linguists..., a particularly strong line of criticism emerged..., there are problems in deciding...] (Crystal). Для виходу із дискусійних ситуацій словники пропонують уточнюючі терміни *communicative competence*, *pragmatic competence*, роблячи внутрішнє посилання на відповідні статті, а іноді надаючи пояснення цим термінам: [*communicative competence* subsumes the social determinants of linguistic behaviour, including such environmental matters as the relationship between speaker and hearer, and the pressures which stem from the time and place of speaking]. Комуникативна компетенція, згідно Кристала, є *внутрішнім усвідомленням* мовцем відповідних (часових, соціальних, ситуативних) обмежень, враховуючи які він може бути *ефективним* комунікантом: [a tacit awareness of such communicative constraints – what speakers need to know in order to communicate effectively in socially distinct settings].

Термінологічною парою, із якою неодноразово порівнюється дихотомія Хомського *competence* VS *performance*, є Соссюрівське протиставлення *langue* VS *parole*. При цьому наголошується, що *performance* Хомського і *parole* Соссюра практично ідентичні один одному, а їхні протиставлені члени *competence* і *langue* не є такими: [“*performance*” and “*langue*” are quite different from each other. “*Langue*” is a static system of signs, whereas “*competence*” is understood as a dynamic concept, as a mechanism that will generate language endlessly]. Сукупність всіх дефініцій термінологічної одиниці *competence* надає можливість виокремити набір сем – компонентів її значення. До цього набору входять семи: *знання рідної мови*, в тому числі знання *граматичних правил*; *здатність продукувати і розуміти безмежну кількість реальних висловлювань*; *включеність до мовної спільноти*. Сема *розпізнавання граматичних помилок і двозначностей* почутих висловлювань є «мігруючою» між термінами *competence* і *performance*, у різних словниках вона експлікується дефінітивними ознаками у складі то одного, то другого терміну. З нашої точки зору переконливішою є трактовка словником Routledge: таке розпізнавання є складовою мовної компетенції (*competence*).

Різничитання певних нюансів пояснюється не ідентичністю лінгвістичних теорій, на які спираються укладачі кожного із довідникових видань вибірки. Про це частково свідчить перелік посилань, що міститься в кожній статті. Кожне із

посилань є рекомендацією звернутись за детальнішим розглядом того чи того постулату, який відстоюється у словниковій статті, а отже відбиває теоретичне тло всього допису. Збігів у переліках посилань в різних словниках небагато: це перехресні посилання (стаття *competence* пропонує звернутись до статті *performance* і навпаки), статті присвячені тлумаченню діади Хомського пропонують детальніше ознайомитись із діадою Соссюра і навпаки. Схожими є посилання на генеративну/трансформаційну граматику, а також посилання на статті *grammar* і *grammaticality*. В двох словниках через внутрішнє посилання пропонується звернутись до окремої статті *communicative competence*.

Решта внутрішніх посилань другого ступеню для кожної із статей *competence* і *performance* є індивідуальними за переліком і такими, що значно варіюють кількісно (від 2 посилань в ELL *performance* до 20 – в *competence* Д.Кристала). Окремо зауважимо, що вищенаведений аналіз цих двох термінів було виконано на матеріалі 3, а не 4 словників вибірки. Причина полягає у тому, що словник OLDТ містить статті *competence mistake* і *performance mistake*, але у вокабулярі цього джерела відсутні окремі статті *competence* і *performance*. Із змісту наявних статей користувач може уявити різницю між ними. Статті побудовані дзеркально: *competence mistake* [Chomskyan terminology denoting speech or writing errors that result from ignorance of the language...As opposed to *performance mistakes*, which result from problems – such as tiredness or nervousness – that affect your physical ability to use a language that under normal circumstance you would speak or write quite well]. *Компетентністні помилки* протиставляються *помилкам виконання*, перші обумовлені неадекватним володінням мовою [ignorance of the language], другі є результатом втоми або знервованості мовця [result from problems –tiredness or nervousness]. Стаття *performance mistake* у зворотному порядку відбиває це саме протиставлення і на звершення додає, що термін був створений Н. Хомським [coined by Noam Chomsky] і широко вживався в його книзі [popularized in his book *Aspects of the Theory of Syntax* (1965)].

Останньою лексемою, що входить до *зони ближньої периферії* номінативного поля субконцепту LANGUAGE, є термін *dialect*. Розглядаємо його на матеріалі 4 статей основної вибірки. До трьох із них тягнуться ниточки внутрішніх посилань із дефініційних статей *ядерної одиниці language*. Від статті у словнику OLDТ посилань немає взагалі, але вокабуляр довідника містить самостійну статтю *dialect*, яка теж включена в розглядувану зараз групу.

Словникові дефініції лексеми *dialect* варіюють у своєму обсязі від 110 слів (OLDТ) до 840 слів (Crystal), при цьому значних варіацій у наборі семантичних складників не спостерігаємо. До визначальних відносяться:

(*) сема *варіант мови*, експлікація у статтях відбувається завдяки дефініційним ознакам: [a form

of speech, a version of language], [a variety of languages..., individual languages...], [subdivision of language];

(*) сема *регіональна, соціальна обмеженість мовців*, що користуються цим різновидом мови, її дефініційні ознаки: [a form of speech peculiar to a region or to a specific group of speakers], [variety of language associated with a particular regional and/or social background], [a linguistic system that is tied to a specific region], [(any language develops dialects if) there are geographical barriers separating groups of people...divisions of social classes];

(*) сема *субстандартність, відсутність стандарту*, яка експлікується в дефініціях таким чином: [a subordinate version of a language that has non-standard pronunciation...], [lack of standardization; does not have a standardized form, officially standardized rules];

* сема (фонетичні, граматичні і словникові) *відмінності мовних проявів діалекту*: [a version of a language that has non-standard pronunciation, grammar, or vocabulary], [marked by features of grammar, vocabulary and accent], [regionally distinctive words (are) distinct in form, sense or pronunciation; usages in vocabulary, grammar and pronunciation are socially based].

Висновки. Розлогіші статті *dialect*, що входять до аналізованої групи, крім експлікації зазначених семантичних складових терміну, уточнюють різновиди діалектів (із наданням їх таксономії) і указують різновиди лінгвістичних досліджень діалектів. До різновидів діалектів зараховуються: *reginal /local / territorial / geographical dialects, rural VS urban dialects, social / class / occupational dialects = sociolect / register / diatype / variety*.

Дослідження діалектів відбувається у межах цілої низки лінгвістичних дисциплін: *dialectology, linguistic geography, sociolinguistics, dialectometry*, словники дають початкову інформацію про такі наукові поняття у відповідній сфері, як *dialect atlas, isoglosses, diasystems*. Більш глибокі знання можуть бути отримані у відповідних статтях словника, до яких є внутрішні посилання, або у інших джерелах наукової інформації, бібліографічні описи яких запропоновані користувачеві у зовнішніх посиланнях (таких у словнику Routledge у розділі References наховується сім позицій).

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Козлова Л.А. Отражение этнокультурных особенностей менталитета в синтаксических

категориях агентивности/неагентивности (на материале английского и русского языков). // Человек. Язык. Культура: сборник научных статей, посвященных 60-летию юбилею проф. В.И.Карасика: в 2-х частях. – Киев: Издат.дом Д.Бураго, 2013. –Изд-е 2-е испр. – Часть 1. С. 532–538.

2. Кубрякова Е.С. Особенности речевой деятельности и проблемы внутреннего лексикона Человеческий фактор в языке. Язык и картина мира. – М.: Наука, 1991. С.141–172.

3. Кубрякова Е. С. Язык и знание: На пути получения знаний о языке: Части речи с когнитивной точки зрения. Роль языка в познании мира Рос. Академия наук. Ин-т языкознания. – М.: Языки славянской культуры, 2004. 560 с.

4. Попова З. Д., Стернин И. А. Когнитивная лингвистика. – М.: АСТ: Восток-Запад, 2007. 314 с.

5. Теркулов В.И. Части речи и тождество номинатемы. Человек. Язык. Культура: сборник научных статей, посвященных 60-летию юбилею проф. В.И.Карасика: в 2-х частях. – Киев: Издат.дом Д.Бураго, 2013. –Изд-е 2-е испр. – Часть 1. С.25-31.

6. Швачко С.А. Диахроническая память слов.// Человек. Язык. Культура: сборник научных статей, посвященных 60-летию юбилею проф. В.И.Карасика: в 2-х частях. – Киев: Издат.дом Д.Бураго, 2013. –Изд-е 2-е испр. – Часть 1. С.166–173.

7. Biber D. et al. Longman Grammar of Spoken and Written English Forword by K. Quirk. – Lnd.: Pearson Education Ltd, 1999. 1204 p.

8. Chafe W. Discourse, Consciousness, and Time/ – Chicago, Lnd: University of Chicago Press, 1994. 327 p.

9. Langacker R.W. Concept, image and symbol: The cognitive basis of grammar. Berlin. 1991.

Матеріал дослідження

10. Online Cambridge dictionary. URL: <http://dictionary.cambridge.org/dictionary/>

11. Online Webster dictionary. URL: <https://www.merriam-webster.com/>

12. Online Macmillan dictionary URL: <http://www.macmillandictionary.com/>

13. Online Oxford dictionary URL: <https://en.oxforddictionaries.com/>

14. The American Heritage Dictionary of the English Language, Fifth Edition copyright 2017 by Houghton Mifflin Harcourt Publishing Company. URL: <https://ahdictionary.com/word/search.html>